

VY_12_INOVACE_CJ_RA_20

Učební materiál

Sada: Čtenářská a informační gramotnost

Téma: Brána jazyků

Autor: Mgr. Eva Řádková

Předmět: Český jazyk a literatura

Ročník: prima – NG

Využití: Učební materiál pro literaturu

Anotace: Pracovní list lze využít při práci v rámci tématického celku Učitel národů. Tématicky se zaměřuje na význam komunikace v rodném a cizím příbuzném jazyce. Připomíná i význam činnosti Komenského pro výuku jazyků. Mezipředmětové souvislosti korespondují s občanskou výchovou, dějepisem a zeměpisem.

Struktura PL vychází z modelu E – U – R (evokace, uvědomění, reflexe).

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

A. *Co vím, nebo co si myslím, že vím?*

- Jaký význam může mít slovo jazyk? Dopln myšlenkovou mapu:

JAZYK

- Které evropské jazyky jsou příbuzné? Do jakých skupin patří?

příbuzné jazyky

skupina

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- **Kde se můžeme v Evropě domluvit česky?**
- **Jakými jazyky se domluvíš a které jazyky se učíš ve škole?**
- **V jakých situacích je používáš?**
- **Jakým způsobem se jazyky učíš? Seřad' metody na stupnici podle efektivnosti.**

nejméně účinné.....nejvíce účinné

- **Jaké jazyky se ve škole učili a v jakém jazyce se vzdělávali žáci v době J. A. Komenského?**

B. Co zjistím?

- **Přečti si následující text a vyhledej odpovědi na následující otázky:**

V roce 1628 odešel (spolu s Poniatowskou) do exilu do polského Lešna, které se stalo centrem bratrské víry. Zpočátku doufal, že se brzy vrátí zpět do vlasti, proto psal česky. Začal psát učebnice a připravoval plán na zlepšení organizace školství, např. v díle Navržení krátké o obnově škol v Království českém. V Lešně byl zvolen biskupem a písařem, brzy se stal i zástupcem rektora gymnázia, což vedlo k jeho zájmu o pedagogiku. V tomto období vznikla velká část jeho děl, především pak z oblasti pedagogiky jako např. Česká didaktika. Ta měla být původně součástí velkého díla, které chtěl nazvat Ráj český. Obsahem měla být teoretická, didaktická a praktická část, která by sloužila rodičům a učitelům. Napsal Velkou didaktiku, kterou později přepracoval do

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

latinské podoby Didactica magna a začal pracovat na Vševedě (Pansofii). Komenskému postupně jeho díla jako Brána jazyků otevřená a Informatorium školy mateřské zajistila věhlas po celé nekatolické Evropě.

- **Proč odešel Komenský do Lešna?**
- **Kde Lešno leží?**
- **Čím se zde zabýval?**
- **Ve kterém díle se zabýval výukou jazyků?**
- **Přečti si text z čítanky (Ilja Hurník – V Lešně, str. 30). Vypiš z textu citace, které vypovídají:**

O vztahu Komenského k domovu.

O tématu, kterým se zabýval.

- **Jak se s polským děvčátkem dorozumíval?**
- **Vytvoř podle textu polsko-český slovníček.**

polsky

česky

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

➤ V čem se liší čeština a polština a co mají společného?

➤ Podle následujícího textu napiš vlastními slovy, jak byla učebnice členěna, jaká témata popisovala a jakou metodu výuky jazyků používala. K výuce jakých jazyků sloužila?

Dvěře jazyků otevřené (latinsky *Janua linguarum reserata* či *Janua lingvarum reserata*, v jiném českém překladu *Brána jazyků otevřená*) je učebnice latiny, napsaná Janem Amosem Komenským. Byla vydána v roce 1631 v latinské verzi a v roce 1633 v Komenského vlastním překladu do češtiny (pod názvem *Dvěře jazyků otevřené*, česká verze byla dlouho pokládána za ztracenou), záhy byla přeložena do mnoha dalších jazyků. Podtitul české verze zní: "Krátký a snadný způsob kteréhokoli jazyka, spolu i se začátky všech umění

svobodných, pochopení: v kterémž pod stem titulů v tisíci průpovědech všecka slova celého jazyka obsažena jsou").

Učebnice se skládá z jednoho tisíce paragrafů, členěného do sta kapitol, v nichž Komenský formou krátkých průpovědek popisuje různé jevy a věci - zprvu náboženská témata, přírodu, lidské tělo, lidskou duši, řemesla, obydlí, společnost, vědy, chování. V těchto průpovědkách je použita celá obvyklá slovní zásoba (asi osm tisíc slov) a gramatika latiny (potažmo jiných jazyků). Žák se tedy jazyk naučí tím, že si zapamatuje latinské verze těchto průpovědek a jejich význam.

Učebnice byla ve své době velmi oblíbená, byla přeložena do asi dvaceti jazyků včetně např. mongolštiny, k výuce latiny byla používána až do 19. století.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

➤ **Podtrhni ty pedagogické zásady Komenského, které uplatnil při tvorbě jazykové učebnice.**

1. *Učit se musí od mládí.*
2. *Povinná školní docházka (chytří, hloupí, chudí, bohatí, ...).*
3. *Názorné vyučování.*
4. *Nutnost určitého stupně vzdělání, horlivost.*
5. *Přiměřenost látky k věku.*
6. *Vše převádět do praxe.*
7. *Vyučovat od jednoduššího ke složitějšímu.*
8. *Nutnost stálého opakování.*
9. *Žák má být současně učitelem.*
10. *Vyučování má být zábavné.*

C. Co si myslím?

➤ **Sestav myšlenkovou mapu, která by vyjadřovala, proč a jak se učit cizím jazykům.**

Zdroje:

Ladislava Lederbuchová, Eva Beránková. Čítanka 6, učebnice pro základní školy a víceletá gymnázia. Nakladatelství Fraus. Plzeň 2003. 1. vydání.

[http://cs.wikipedia.org/wiki/Jazyk_\(org%C3%A1n\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/Jazyk_(org%C3%A1n))

http://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Amos_Komensk%C3%BD

http://cs.wikipedia.org/wiki/Evropsk%C3%BD_den_jazyk%C5%AF

http://cs.wikipedia.org/wiki/Dv%C3%A9%99e_jazyk%C5%AF_odev%C5%99en%C3%A9